Patrimoni | Redacció | Actualitzat el 07/12/2018 a les 08:43

La recuperació d'avions de la Guerra Civil ajuda l'aeròdrom de la Sénia a reprendre el vol 80 anys després

L'associació del Camp d'Aviació de la població, que difon el llegat d'aquest espai, impulsa la reconstrucció d'un bombarder rus Túpolev SB-2

El president de l'Associació del Camp d'Aviació de la Sénia, José Ramon Bellaubí, mostrant el Túpolev SB-2 en procés de reconstrucció. | ACN / J. Marsal

Construït pel govern de la República el 1937, va acabar convertit un any després en la base des de la qual els avions de la Legió Còndor de l'Alemanya nazi van bombardejar nombroses poblacions del Maestrat i de la rereguarda de la batalla de l'Ebre.

L'aeròdrom de la Sénia manté 80 anys després les instal·lacions obertes al públic per a preservar la memòria de l'espai. És però, en una antiga nau de venda de mobles reconvertida en taller, on els membres de l'Associació del Camp d'Aviació treballen intensament en la reconstrucció d'avions de la Guerra Civil espanyola, una iniciativa única a Catalunya i a l'Estat. Després de reproduir el Polikàrpov I-16, ara estan immersos en un repte de major envergadura: el del bombarder bimotor rus Túpolev SB-2, del qual només en queda un altre exemplar al món.

"Avui ja no queden avions de la Guerra Civil espanyola. Va haver una època en què tot el que sobrava s'havia de desguassar", lamenta José Ramon Bellaubí, president de l'associació. És la seua gran passió, com la de la mitja dotzena de persones que l'acompanyen en esta aventura que va començar fa dos dècades amb la recuperació de la memòria del camp d'aviació de la Sénia -en funcionament entre 1937 i 1939-.

Amb els anys, però, i després del treball de museïtzació de la casa de comandament del camp, on es mostren fragments de naus, instruments i símbols de les forces aèries dels bàndols enfrontats en l'episodi bèl·lic, el que va començar com una "broma" ha acabat convertint-se en la seua principal tasca: la reconstrucció aeronàutica dels aparells que havien passat per l'aeròdrom.

Van emprendre l'activitat l'any 2003 amb la reconstrucció a escala real d'un Polikàrpov I-16, el popular caça soviètic utilitzat durant la Guerra Civil conegut també com a 'Mosca'. "No sabíem si el podríem acabar", admet Bellaubí. A partir de feina totalment voluntària, aprofitant les estones de lleure i l'ajut econòmic desinteressat de col·laboradors i visitants, van poder completar-lo el 2010. Ara, dins d'una nau d'una antiga botiga de mobles reconvertida a l'entrada de la població, i gràcies al suport de l'Ajuntament, disposen d'un espai adequat per poder treballar i muntar avions d'envergadura, com el Túpolev SB-2, també conegut com a 'Katiuska'.

José Ramon Bellaubí, supervisant dissenys amb el Súper Saeta reconstruït per l'entitat al fons. Foto: ACN / J. Marsal

Només un altre exemplar al món

Bombarder bimotor soviètic present durant la Guerra Civil espanyola i, concretament, al Camp d'Aviació de la Sénia, la seua reconstrucció suposa un gran repte per als membres de l'entitat. Actualment, només en queda un altre a tot el món, ubicat al Museu de la Força Aèria a Rússia. "Com només n'hi ha un, difícilment ens el compararan amb els altres", bromeja. El projecte va començar fa gairebé deu anys. "Com en l'altre, no teníem intenció de desenvolupar-lo tot", apunta. Amb la cabina, el fusellatge, el timó i els elevadors ja instal·lats, ja han iniciat el procés per penjar les ales. Tot i que no volarà, serà una nau funcional, operable, amb totes les parts i l'equipament en funcionament necessaris.

El procés, però, serà encara llarg i complex. Envoltat de dissenys i pàgines escrites en rus, Bellaubí explica que, a diferència del 'Mosca', a banda de l'evident major envergadura i tenir un disseny

més "modern", el 'Katiuska' requereix més materials així com un estudi en profunditat per resoldre els reptes que el desenvolupament planteja. No hi ha plànols disponibles però reconeix que el fet de tractar-se d'un avió desenvolupat inicialment en tallers facilita la reproducció.. "Per fer un avió així necessites diners i entusiasme. Nosaltres tenim per davant les ganes", explica.

La resta, se supleix amb moltes hores d'investigació, molta imaginació: des de prendre mides, observar moltes fotos, reproduir i muntar peces. Tot a partir de l'autofinançament: a partir dels recursos econòmics que deixen els visitants i col·laboradors. Un procés, també, "terriblement car", que "pagant no es pot fer". Per contra, precisa, són avions que, malgrat haver estat fabricats en sèrie, es desenvolupaven en tallers, fet que els converteix en més "accessibles" a l'hora de representar i construir.

Uniforme d'aviador republicà i una bandera al fons al museu de la casa de comandament del Camp d'Aviació de la Sénia. Foto: ACN / J. Marsal

2.000 visites l'any passat

Este hangar, inaugurat fa un any, complementa ara les visites turístiques a la casa de comandament de l'aeròdrom. Calcula Bellaubí que durant el passat 2017 unes 2.000 persones van passar per aquestes instal·lacions. Des d'experts i aficionats incondicionals a l'aviació de guerra fins els jubilats de l'Imserso. Setmanes d'una quinzena de visitants a d'altres amb diversos autocars aturats. "Som un centre d'aviació però parlem de com funcionen els avions. Amb el camp d'aviació històric i la possibilitat d'ensenyar avions fem un mix força curiós i divertit", argumenta.

No només això. El de la Sénia, assegura, és un cas únic a Catalunya i a l'Estat espanyol. Només espais com el Museu de l'Aire de l'exèrcit espanyol preserven avions, però a partir dels anys 70. "No hi ha hagut consciència de mantenir la història de l'aeronàutica", assegura, tot remarcant la manca d'ajuts públics al respecte. Així, al marge d'institucions privades que mantenen alguns petits avions històrics en vol, com la Fundació del Parc Aeronàutic de Catalunya i

una altra fundació al País Valencià, apunta que no existeixen pràcticament iniciatives de museus o centres aeronàutics que hagen preservat els avions de la Guerra Civil. Una situació que contrasta amb la d'Anglaterra, els Estats Units o França. "Una cosa tan ràpida com la Sénia, on tenim història, busquem un local i posem el que hi tenim, no hi és", sentencia.

L'aeròdrom, que constava de tres pistes creuades, va ser utilitzat tant per l'exèrcit popular de la República, que el va fer construir, com per l'aviació feixista i els seus aliats internacionals a partir de l'ocupació de la zona l'abril de 1938. La seua ubicació estratègica va permetre els avions de la Legió Còndor llançar brutals atacs contra tropes i poblacions civils de la rereguarda de la batalla de l'Ebre i el Maestrat. En aquell moment, a les instal·lacions hi van arribar a operar un miler de persones.

El president de l'Associació del Camp d'Aviació de la Sénia, José Ramon Bellaubí, mostrant la representació d'un caça alemany, amb un refugi antiaeri al fons, al Camp d'Aviació de la Sénia. Foto: ACN / J. Marsal